

เอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่อง “ประชาคมอาเซียน”
กลุ่มงานนโยบาย กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

มีนาคม ๒๕๕๐

ประกอบการประชุมอภิปราย เรื่อง
“ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางการแพทย์รองรับประชาคมอาเซียน”
(MEDICAL STRATEGIC CO-OPERATION FOR ASEAN COMMUNITY)

วันศุกร์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔

ประชาคมอาเซียน

ความเป็นมา

อาเซียน เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๐ โดยมีสมาชิกแรกเริ่ม ๕ ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ต่อมา มีบรูไนฯ เข้าร่วมเป็นสมาชิกในปี ๒๕๒๗ เวียดนามเข้าร่วมในปี ๒๕๓๘ พม่า และลาวในปี ๒๕๔๐ และสุดท้าย กัมพูชา เข้าร่วมในปี ๒๕๔๒ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งคือ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่ง ความก้าวหน้า ของภูมิภาคในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิชาการ

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๙ ในเดือน ต.ค. ๒๕๔๖ ที่บาหลี ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord) เห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ๒๕๖๓ โดยการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) คือการปรับองค์กรในการทำงานแบบ การรวมกลุ่มที่มีกฎเป็นฐานสำคัญ สมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศจะต้องปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง มีการกำหนดกลไกระดับข้อพิพาท พร้อมกับสร้างอาเซียนให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีการปรับให้เป็นองค์กรที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดประสิทธิผลของการรวมกลุ่มมากขึ้น ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ ๑๒ ในเดือน ม.ค. ๒๕๕๐ ที่เซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำฯ ได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายในปี ๒๕๕๘

องค์ประกอบของประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยความร่วมมือ ๓ เสาหลัก ได้แก่ เสาหลักทางการเมืองและความมั่นคง เสาหลักทางด้านสังคม - วัฒนธรรม และเสาหลักทางด้านเศรษฐกิจ

ASEAN Security Community เสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน มีจุดมุ่งหมายให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุขแก้ไขปัญหภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน โดยใช้เอกสารทางการเมืองและกลไกของอาเซียนในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์

อาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ และการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง รวมทั้งริเริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคง ทั้งนี้ ความร่วมมือต่างๆ จะไม่กระทบต่อนโยบายต่างประเทศ และความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกกับประเทศนอกภูมิภาค

ASEAN Socio-Cultural Community เสถียรภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน ทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ร่วมกันในสังคมที่เอื้ออาทร ประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน และมีความมั่นคงทางสังคม โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆ

ASEAN Economic Community เสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดยมุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี ๒๕๖๓ มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิต โดยจะริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว และให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายด้านการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงินและตลาดเงินทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ ทั้งนี้ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมกลุ่มสินค้าและบริการสำคัญจำนวน ๑๑ สาขา ให้เป็นสาขานำร่อง ได้แก่ สินค้าเกษตร สินค้าประมง ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์เทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN) การท่องเที่ยว การขนส่งทางอากาศ และการบริการด้านสุขภาพ

ก่อนจะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ในปี ๒๕๓๕ ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนได้เริ่มจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้น (ASEAN Free Trade Area) ซึ่งวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งก็เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้าอาเซียนในตลาดโลก ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และสร้างอำนาจต่อรองในเวทีการค้าโลก โดยมีเป้าหมายคือลดภาษี และอุปสรรคข้อกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีให้อำนวยต่อการค้าเสรี และได้มีการทำข้อตกลงดังนี้

๑. ประเทศสมาชิกเดิม ๖ ประเทศ (ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน) จะลดภาษีสินค้าในบัญชี Inclusion List (IL) ให้เหลือ ๐-๕% ภายใน วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖ และจะลดให้เป็น ๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓

๒. ประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง ๔ ประเทศจะพยายามลดภาษีลงเหลือ ๐-๕% ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในปี ๒๕๔๙ สำหรับเวียดนาม, ปี ๒๕๕๑ สำหรับลาว และพม่า, และปี ๒๕๕๓ สำหรับกัมพูชา

๓. ประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง ๔ ประเทศจะต้องลดภาษีลงเหลือ ๐% สำหรับสินค้าทุกรายการ ภายในปี ๒๕๕๘

แนวทางการดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

แนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และบรรลุการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของอาเซียนนั้น มีพันธกรณีสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. การเปิดเสรีการค้าสินค้า

การลด / ยกเลิกภาษี

- ประเทศสมาชิกเดิม ๖ ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน จะต้องยกเลิกอัตราภาษีสินค้าทุกรายการเหลือ ๐% ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ยกเว้นสินค้าอ่อนไหว
- ประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง ๔ ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา จะต้องยกเลิกอัตราภาษีสินค้าบางรายการเหลือ ๐% ในปี ๒๕๕๘ และสินค้าบางรายการจำนวนไม่เกินร้อยละ ๗ ของสินค้าทั้งหมดจะลดอัตราภาษีเหลือ ๐% ในปี ๒๕๖๑

การขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี

- ประเทศสมาชิก ๕ ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน ต้องยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีภายในปี ๒๕๕๓
- ประเทศฟิลิปปินส์ ยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีภายในปี ๒๕๕๕
- ประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง ๔ ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ต้องยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีภายในปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑

โดยปฏิบัติตามภายใต้ WTO ในเรื่องอุปสรรคทางเทคนิคมาตรฐานสุขอนามัย และการขออนุญาตนำเข้า รวมทั้งพัฒนาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมในเรื่องดังกล่าวสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อนำไปสู่การลด/เลิกมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า

๒. การเปิดเสรีการค้าบริการ

มีการตั้งเป้าหมายการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการอย่างชัดเจน เพื่อให้การค้าบริการของอาเซียนเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น และพัฒนาระบบการยอมรับร่วมกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพในสาขาบริการ รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนของอาเซียนไปยังประเทศที่สาม

๓. การเปิดเสรีการลงทุน

มีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มและรักษาระดับความสามารถในการดึงดูดให้ต่างประเทศมาลงทุนในอาเซียน และการลงทุนในอาเซียนโดยอาเซียนเอง และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย อาเซียนได้ปรับปรุงความ

ตกลงด้านการลงทุนที่มีอยู่ (AIA) ให้เป็นความตกลงใหม่คือ ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างขึ้นและเปิดเสรี พันธกรณีความตกลงของ ACIA นั้นจะครอบคลุมประเด็นหลักใหญ่ๆ ๔ ประเด็น คือ การเปิดเสรี การส่งเสริม การอำนวยความสะดวก และการคุ้มครองการลงทุน โดยครอบคลุมทั้งการลงทุนทางตรง และการลงทุนในหลักทรัพย์

๔. การเปิดเสรีด้านเงินทุน

จะดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดโดยรัฐมนตรีคลังของอาเซียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาลาดทุนและการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น โดยประเทศสมาชิกยังสามารถมีมาตรการเพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศได้

๕. การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี

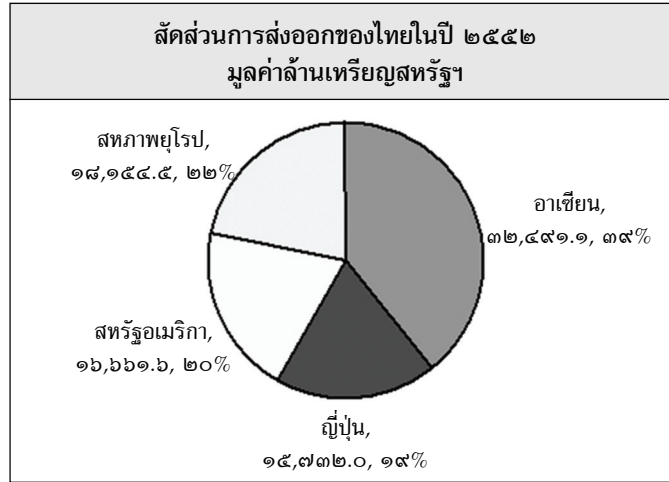
มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนของแรงงานฝีมือ และอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานฝีมือที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกได้ง่ายขึ้น

ความสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อประเทศไทย

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีความสำคัญกับประเทศไทย เนื่องจาก

๑. อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดไทยมากที่สุด ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีพฤติกรรมการบริโภคคล้ายๆ กัน มีสินค้าและบริการที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ หรือมีสินค้าบริการที่คล้ายคลึงกันซึ่งหากสามารถร่วมมือกัน ก็จะสามารถสร้างความแข็งแกร่งในด้านอำนาจการต่อรอง อันจะนำมาซึ่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจการค้าที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างไทย - อาเซียน									
รายการ	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ			อัตรายขยายตัว (%)			สัดส่วน (%)		
	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒
มูลค่าการค้า	๕๗,๘๕๗.๙๖	๗๐,๒๙๑.๒๐	๕๗,๑๙๐.๙๒	๑๔.๓	๒๑.๔๙	-๑๘.๖๔	๑๙.๖๙	๑๙.๖๙	๑๙.๙๘
การส่งออก	๓๒,๗๙๑.๐๘	๔๐,๑๕๑.๒๘	๓๒,๔๙๑.๐๗	๒๑.๓๕	๒๒.๔๕	-๑๙.๐๘	๒๑.๓๑	๒๒.๕๙	๒๑.๓๑
การนำเข้า	๒๕,๐๖๖.๘๘	๓๐,๑๓๙.๙๒	๒๔,๖๙๙.๘๕	๖.๒๒	๒๐.๒๔	-๑๘.๐๕	๑๗.๓๙	๑๖.๘๒	๑๘.๖๖
ดุลการค้า	๗,๗๒๔.๒๐	๑๐,๐๑๑.๓๖	๗,๗๙๑.๒๒						

๒. การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งของประเทศไทย เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิตส่งออก และบริการ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่น และช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่างๆ มากขึ้น

๓. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุนของไทย เนื่องจากการผลักดันมาตรการต่างๆ เพื่อเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะก่อให้เกิดการยกเลิกหรือลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้าอื่นๆ ที่มีไข่มุขประเทศสมาชิกจะแสวงหาความร่วมมือเพื่อลด/ขจัดอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ รวมถึงอำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุนระหว่างกัน

๔. ประชาคมเศรษฐกิจจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัว และเตรียมความพร้อมพร้อมกับสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเร่งปรับตัวและใช้โอกาสที่เกิดจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

ขอขอบคุณ แหล่งข้อมูล :

๑. กลุ่มงานนโยบาย กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ
๒. สำนักพัฒนาการตลาดระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์
๓. ส่วนความร่วมมืออาเซียน สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ
๔. <http://www.mfa.go.th>
๕. <http://www.moc.go.th>